

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De relativiteit van wettelijke normen

Hollander, P.W. den

Citation

Hollander, P. W. den. (2016, June 22). *De relativiteit van wettelijke normen*. Meijers-reeks. Boomjuridisch, Den Haag. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/40661>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/40661>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/40661> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Hollander, P.W. den

Title: De relativiteit van wettelijke normen

Issue Date: 2016-06-22

De relativiteit van wettelijke normen

De relativiteit van wettelijke normen

PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van
de graad van Doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van Rector Magnificus prof. mr. C.J.J.M. Stolker,
volgens besluit van het College voor Promoties
te verdedigen op woensdag 22 juni 2016
klokke 16.15 uur

door

Philip Wouter den Hollander

geboren te 's-Gravenhage

in 1983

Promotor: prof. mr. A.G. Castermans

Promotiecommissie: prof. mr. W.H. van Boom
prof. mr. T. Hartlief (Maastricht University)
prof. mr. Jac. Hijma
prof. mr. S.D. Lindenberg (Erasmus Universiteit Rotterdam)
prof. mr. W. den Ouden

© 2016 P.W. den Hollander, Boom juridisch

Lay-out: Anne-Marie Krens – Tekstbeeld – Oegstgeest

ISBN 978 94 6290 235 0
ISBN 978 94 6274 555 1 (E-book)

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische vervoelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

www.boomjuridisch.nl

Verkorte inhoudsopgave

Lijst van afkortingen	XI
1 INLEIDING	1
2 DEFINITIE VAN HET RELATIVITEITSVEREISTE	27
3 RATIO EN MEERWAARDE VAN HET RELATIVITEITSVEREISTE	65
4 DE TOETS AAN HET RELATIVITEITSVEREISTE	109
5 RECHTSPRAAK VAN DE HOGE RAAD	163
6 RECHTSPRAAK VAN DE AFDELING	255
7 SYNTHESE	287
Samenvatting	331
Summary	337
Literatuur	343
Rechtspraakregister	365
Wetgevingsregister	373
Trefwoordenregister	375
Curriculum vitae	379

Inhoudsopgave

LIJST VAN AFKORTINGEN

XI

1	INLEIDING	1
1.1	Haargroeimiddelen, of: de relativiteit van wettelijke normen	1
1.2	Duwbak Linda en Iraanse vluchteling als 'rechtspolitiek'	4
1.3	Rechter versus wetgever	8
1.4	De openlijke 'keuze' naar redelijkheid in de hangmatzaak	10
1.5	Veel kritiek, maar ook bijval	13
1.6	Vraagstelling, doelstelling, opzet en afbakening van dit proefschrift	16
1.7	Verantwoording van het onderzoek	21
1.8	Terminologie	24
2	DEFINITIE VAN HET RELATIVITEITSVEREISTE	27
2.1	Twee varianten	27
2.2	Van Geleijn Vitranga, Raalter weg en het Schutznorm-vereiste	29
2.3	Aanvaarding van het Schutznorm-vereiste door de Hoge Raad	33
2.4	Schutznorm-vereiste en relatief onrechtmatigheidsbegrip	35
2.5	Codificatie in het Nieuw BW	40
2.6	Het relativiteitsvereiste in de literatuur	44
2.7	Vereenzelviging zonder reden	48
2.8	Herdefiniëring van het relativiteitsvereiste en scheiding van relativiteit en onrechtmatigheid	52
2.9	Scheiding van relativiteit en onrechtmatigheid bij de andere onrechtmatigheidsrubrieken	55
2.10	Een eenduidig relativiteitsvereiste	62
3	RATIO EN MEERWAARDE VAN HET RELATIVITEITSVEREISTE	65
3.1	Een betwist vereiste	65
3.2	De 'buitenkansjes' van Van Geleijn Vitranga	67
3.3	Ontwikkelingen in het interbellum	71
3.4	Verklaren versus rechtvaardigen	74
3.5	Onrechtmatigheid als normschending	77
3.6	Relativiteit versus de leer van de instructie- en waarborgnormen en de leer-Smits	86

3.7	Relativiteit versus de leer-Demogue-Besier	92
3.8	Relativiteit versus de leer van de redelijke toerekening	98
3.9	Relativiteit versus de belangenleer	104
3.10	Normalisering van een 'legal transplant'	106
4	DE TOETS AAN HET RELATIVITEITSVEREISTE	109
4.1	Twee perspectieven	109
4.2	Geen generiek 'vermoeden' van relativiteit	114
4.3	Wetsinterpretatie, rechtsvorming, legaliteit en machtenscheiding	118
4.4	De Hoge Raad over de grenzen van zijn 'rechtsvormende taak'	123
4.5	Relativiteit volgens Lankhorst	129
4.6	Twee niveaus van abstractie	134
4.7	Een terughoudende opstelling bij de vraag naar het beschermingsdoel	137
4.8	Een actieve opstelling bij de vraag naar de beschermingsomvang	145
4.9	Een institutioneel model voor de relativiteit van wettelijke normen	151
4.10	De correctie-Langemeijer als bijsturingsmechanisme	154
4.11	Relativiteit met beleid	161
5	RECHTSPRAAK VAN DE HOGE RAAD	163
5.1	Het model als ijkpunt in twaalf zaken	163
5.2	De neutrale maatstaf van de Hoge Raad	165
5.3	Beschermingsdoel, geen relativiteit I: Pfizer/Cosmétique	169
5.4	Beschermingsdoel, geen relativiteit II: Duwbak Linda	173
5.5	Beschermingsdoel, geen relativiteit III: Iraanse vluchteling	186
5.6	Beschermingsdoel, wel relativiteit: Vie d'Or	195
5.7	Beschermingsomvang, geen relativiteit I: Astrazeneca/Menzis c.a.	202
5.8	Beschermingsomvang, geen relativiteit II: Nabbe/Staalbankiers	209
5.9	Beschermingsomvang, wel relativiteit I: Gemeente Barneveld/Gasunie	214
5.10	Beschermingsomvang, wel relativiteit II: de hangmatzaak c.a.	220
5.11	Status aparte I: Amsterdamse prostitutiezaak – wettelijke beslistermijn	234
5.12	Status aparte II: Amsterdamse prostitutiezaak – motiveringsplicht	242
5.13	Balans	252

6	RECHTSPRAAK VAN DE AFDELING	255
6.1	De bestuursrechter als aansprakelijkheidsrechter	255
6.2	Beschermingsdoel, geen relativiteit I: Vreemdelingenwet 2000-zaken	257
6.3	Beschermingsdoel, wel relativiteit I: Nederlands-Amerikaans vriendschapsverdrag	266
6.4	Beschermingsdoel, wel relativiteit II: Amelandse benzinestations	268
6.5	Beschermingsomvang, wel relativiteit: Nuthse geluidshinder	278
6.6	Beschermingsdoel, geen relativiteit II: Warnsveldse woning	282
6.7	Balans	285
7	SYNTHESE	287
7.1	Een licht gevoel van verwarring	287
7.2	Herdefiniëren, normaliseren, faseren en differentiëren	289
7.3	Door de bril van het model	293
7.4	Terug naar het debat	300
7.5	Aanscherping en bijstelling van de rechtspraak	307
7.6	Ontwikkelingen buiten het nationale aansprakelijkheidsrecht	315
7.7	De moraal van het verhaal	325
	SAMENVATTING	331
	SUMMARY	337
	LITERATUUR	343
	RECHTSPRAAKREGISTER	365
	WETGEVINGSREGISTER	373
	TREFWOORDENREGISTER	375
	CURRICULUM VITAE	379

Lijst van afkortingen

AA	Ars Aequi
aant.	aantekening
AB	Administratiefrechtelijke Beslissingen
ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
AFM	Autoriteit Financiële Markten
AG	A.G. Castermans
APV	Algemene plaatselijke verordening
art.	artikel(en)
AV&S	Aansprakelijkheid, Verzekering & Schade
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Bb	Bedrijfsjuridische berichten
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
BGH	Bundesgerichtshof
Bibob	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BR	Bouwrecht
B.V.	Besloten Vennootschap
BW	Burgerlijk Wetboek
BWKJ	BW-krant Jaarboek
bijv.	bijvoorbeeld
c.a.	cum annexis
Cass. Civ.	Cour de Cassation Chambre Civile
c.s.	cum suis
DCFR	Draft Common Frame of Reference
d.d.	de dato
diss.	dissertatie
DNB	De Nederlandsche Bank
ECLI	European Case Law Identifier
e.a.	en anderen
e.d.	en dergelijke
EU	Europese Unie
e.v.	en volgende
GJ	Gezondheidszorg Jurisprudentie
Gst.	Gemeentestem
HR	Hoge Raad der Nederlanden
HvJ EG	Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
HvJ EU	Hof van Justitie van de Europese Unie
i.h.b.	in het bijzonder
Inv.	Invoeringswet
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten

JA	Jurisprudentie Aansprakelijkheid
JB	Jurisprudentie Bestuursrecht
JBPlus	Jurisprudentie Bestuursrecht Plus
JBSELECT	Jurisprudentie Bestuursrecht SELECT
JETL	Journal of European Tort Law
JGR	Jurisprudentie Geneesmiddelenrecht
jo.	juncto
JOR	Jurisprudentie Onderneming & Recht
JV	Jurisprudentie Vreemdelingenrecht
m.n.	met name
m.nt.	met noot van
Mon.	Monografieën
MvA	Memorie van Antwoord
MvT	Memorie van Toelichting
MvV	Maandblad voor Vermogensrecht
NALL	Netherlands Administrative Law Library
Nbw 1998	Natuurbeschermingswet 1998
NJ	Nederlandse Jurisprudentie
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
NJB	Nederlands Juristenblad
NJF	Nederlandse Jurisprudentie Feitenrechtspraak
NJV	Nederlandse Juristenvereniging
NL	Nederland
nr.	nummer
NRte	Nadere Regeling toezicht effectenverkeer 1999
NTB	Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht
NTBR	Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht
N.V.	Naamloze Vennootschap
o.g.v.	op grond van
O&A	Overheid & Aansprakelijkheid
O&F	Onderneming & Financiering
OM	Openbaar Ministerie
OR	Ondernemingsrecht
p.	pagina
par.	paragraaf
Parl. Gesch.	Parlementaire Geschiedenis
PIV	Personenschade Instituut van Verzekeraars
Rb.	Rechtbank
Rbg	Reclamebesluit geneesmiddelen
red.	redactie
resp.	respectievelijk
RM	Rechtsgeleerd Magazijn
RM Themis	Rechtsgeleerd Magazijn Themis
r.o.	rechtsoverweging
RO	Wet op de rechterlijke organisatie
RosR	Reglement onderzoek schepen op de Rijn
R&R	Rechtsfilosofie & Rechtstheorie

RvdW	Rechtspraak van de Week
SEW	Sociaal-Economische Wetgeving, Tijdschrift voor Europees en economisch recht
Sr	Wetboek van Strafrecht
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
t.a.v.	ten aanzien van
t.o.v.	ten opzichte van
TBR	Tijdschrift voor Bouwrecht
TM	Toelichting-Meijers
TMA	Tijdschrift voor Milieuaansprakelijkheid
TPR	Tijdschrift voor Privaatrecht
Trema	Tijdschrift voor de Rechterlijke Macht
TvVP	Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade
USZ	Uitspraken Sociale Zekerheid
VAR	Vereniging voor Administratief Recht
vgl.	vergelijk
V&O	Vennootschap & Onderneming
VR	Verkeersrecht
Vw	Vreemdelingenwet
VWEU	Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie
W.	Weekblad van het Recht
Wet AB	Wet Algemene Bepalingen
WCAM	Wet Collectieve Afhandeling Massaschade
Wft	Wet op het financieel toezicht
WGV	Wet op de Geneesmiddelenvoorziening
Wmg	Wet marktordening gezondheidszorg
WPNR	Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie
Wro	Wet ruimtelijke ordening
Wte	Wet toezicht effectenverkeer
WTG	Wet tarieven Gezondheidszorg
Wtv	Wet toezicht verzekeringsbedrijf
WVW	Wegenverkeerswet
Zvw	Zorgverzekeringswet

